

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

с. Верхний Услон

КАРАР

№123

Югары Ослан муниципаль районы
Башкарма комитетының «2019-2023
елларга Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районында
кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү
программасын раслау турында»
2018 елның 29 декабрдәге 1525
номерлы карарына үзгәрешләр
кертү турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлдәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитеты КАРАР БИРӘ:

1. «2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү» программасын «Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү» 8 бүлгә белән тулыландырырга.
2. Программаны «Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү буенча максатчан күрсәткечләр» 2 кушымта белән тулыландырырга.
3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет житәкчесенең социаль-икътисадый үсеш буенча урынбасарына йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе
Өзерләде һәм бастырды
О.А.Сельская

В.С.Тимиряев

«2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында
кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү
ПРОГРАММАСЫ

2019 ел

Эчтәлек

1.	2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасы паспорты	3
2.	Кереш	5
3.	Программаның гомуми өлеше	5
	- 2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасының максатлары һәм бурычлары	5
	- Агымдагы ситуацияне анализлау, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү проблемаларын бәяләү	6
	- Икътисадның төрле секторларында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү	8
	- Куллану базарын үстерү	12
	- Яшьләр арасында эшкуарлыкны үстерү	13
	- Сәнэгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү	15
	- Үзмәшгуль халык өчен Программа	16
4.	Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшкуарлыкны үстерү юнәлешләре һәм конкрет чаралар исемлеге	16
5.	Программаны ресурслар белән тәэмин итү	18
6.	Хәвеф-хәтәрләрне бәяләү, аларны киметү буенча чаралар	20
7.	Программаның планлаштырылган икътисады нәтижәләгә, программа чараларын гамәлгә ашыруны контрольдә тоту һәм идарә итү	20
8.	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү	22
	Кушымта 1. Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасының төп чаралары	
	Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында 2019-2023 елларга	26
	Кушымта 2. Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү буенча максатчан күрсәткечләр	30

1. 2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасы паспорты.

Программаның исеме	2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүнең муниципаль Программасы (алга таба – Программа)
Программаны төп эшләүче	Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге
Программаның максатлары һәм бурычлары	Муниципаль программаның максаты: Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү өчен уңай шартлар тудыру, кече һәм урта эшкуарлык өлкәсенә финанс ресурсларын жәлеп итү, житештерелә торган товарларның (эшләрнең, хезмәт күрсәтүләрнең) гомуми күләмендә кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан житештерелә торган товарларның (эшләрнең, хезмәтләрнең) өлешен арттыру, халыкны эш белән тәэмин итүгә ярдәм итү. Муниципаль программаның бурычлары: - мәгълүмати компанияне уздыруны дәвам итү; - консультация чараларын уздыруны дәвам итү; - кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү өчен инфраструктура булдыру; - кадрлар әзерләүгә һәм яңадан әзерләүгә ярдәм итү; - кече һәм урта эшкуарлык субъектларының инициативаларына ярдәм итү.
Максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләр программасы	2023 елга түбәндәге күрсәткечләр эһәмиятенә ирешү планлаштырыла: МСП субъектлары саны-775; Кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре һәм оешмалары хезмәткәрләренең исемлек буенча уртача саны-27,8%; МСП уртача айлык эш хакы-25 896,0 сум; МСП әйләнеше-8 611,7 млн. сум; ВТПда МСП субъектлары өлеше-31 %; Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары конкурент сатып алулар өлеше-50 %.
Программаны гамәлгә ашыру этаплары һәм сроклары	2019-2023 еллар
Программаны Башкаручылар	Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитеты бүлекләре, «Волжская новь» газетасы редакциясе, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары, «Югары Ослан районы халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» ДКУ,

	Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Югары Ослан муниципаль районындагы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе, «Югары Ослан муниципаль районы мэгариф бүлеге» МКУ, «Иннополис» МИЗ бүлекләре.
Финанслау күләме һәм чыганаclarы	ТР бюджеты: 60,0 млн.сум Шәхси инвестицияләр: 428,0 млн.сум
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	программаның үтәлешен оештыру, координацияләү һәм контрольдә тотуны Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге башкара.
Программаны тормышка ашыруның төп нәтижәләре	<ul style="list-style-type: none"> - инновацион өлкәдә кече һәм урта эшқуарлык субъектларының тотрыклы үсеше; - районда яңа эш урыннары булдыру һәм халыкны эш белән тәэмин итү; - район бюджетының керем өлешен арттыру; - районның товар базарын көндәшлеккә сәләтле товарлар һәм хезмәтләр белән баету.

2. Кереш

2019-2021 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү һәм аңа ярдәм итү буенча муниципаль программа «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә эшләнгән.

Кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү жирле үзидарә органнары алдында торган күп кенә региональ, икътисадый һәм социаль проблемаларны хәл итәргә мөмкинлек бирә. Кече һәм урта предприятиеләргә ярдәм итеп, бу предприятиеләрне территориаль проблемаларны хәл итүгә жәлеп итеп, бюджетның керем өлешен ныгыту ғына түгел, территорияне нәтижәле социаль-икътисадый үстерүне тәэмин итү, халыкны эш белән тәэмин итү проблемасын өлешчә хәл итү мөмкинлегенә дә барлыкка киләчәк.

Әмма кече һәм урта предприятиеләр бик нык зыян күрә. Әгәр төрле төрдәге продукция чыгаручы эре предприятиенә теге яки бу товарына сорау кимү аның икътисади күрсәткечләрен берәз киметергә мөмкин булса, кече һәм урта предприятие продукциясенә ихтыяж кимү аны бөлгенлеккә төшерергә мөмкин. Кече һәм урта бизнеска предприятие белән идарә итү буенча махсус әзерлек һәм башка структуралар белән хезмәттәшлек тәжрибәсе булмаган яңа кешеләр килә. Шуңа күрә аларга ярдәмнән башка исән калу жиңел түгел.

3. Программаның гомуми өлеше

2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү программасының максатлары һәм бурычлары

Программаның максаты-Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү өчен уңай шартлар тудыру, кече һәм урта эшкуарлык өлкәсенә финанс ресурсларын жәлеп итү, житештерелә торган товарларның (эшләрнең, хезмәт күрсәтүләрнең) гомуми күләмендә кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан житештерелә торган товарларның (эшләрнең, хезмәтләрнең) өлешен арттыру, халыкны эш белән тәэмин итүгә ярдәм итү.

Күрсәтелгән максатларга ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү һәм гамәлгә ашыруны дәвам итү зарур:

- мәгълүмат компаниясен үткөрү дәвам итә (Югары Ослан муниципаль районы порталы, «Волжская Новь» район газетасы аша);

- консультация чараларын уздыруны дәвам итү (юридик мәсьәләләрне хәл итүдә түлөүсез консультация, бухгалтерлык исәбе, салым салу һ.б.)

- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү өчен инфраструктура булдыру (агросәнәгать майданчыгы булдыру, белгечләр өчен аренда, ипотека торагы төзү, юллар төзү һәм башкалар);

- кадрларны әзерләүгә һәм яңадан әзерләүгә ярдәм итү (һөнәри әзерлек уку үзәгендә һөнәрләр спектрын киңәйтү, гамәлдәге белем бирү курслары турында мәгълүмат бирү);

- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының инициативаларына ярдәм итү (Югары Ослан муниципаль районының Икътисади советы утырышларында бизнес-планнарны карау, буш жир кишәрлекләре һәм башка күп кенә жирләр бүлеп бирү).

Өлеге максатлар һәм бурычлар Югары Ослан муниципаль районының социаль-икътисади үсеш приоритетларына туры килә, ул эшкуарлык эшчәнлеген үстерү гражданның мөстәкыйль эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыруга стимуллаштыручы шартлар булдыруга, кече һәм урта предприятиеләрнең житештерелгән продукциянең гомуми күләменә һәм район бюджеты кеременә керткән өлешен арттыруга юнәлдерелгән, дип билгели, консультация хезмәтләре күрсәтү юлы белән эшкуарларга ярдәм итү өчен кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү инфраструктурасын булдыру һәм үстерү, кече предприятиеләрнең инновацион активлыгын стимуллаштыру.

Программаның максатларына ирешү һәм бурычларын гамәлгә ашыру программага кушымтада каралган чараларны үтәү юлы белән тормышка ашырыла.

Агымдагы ситуацияне анализлау, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү проблемаларын бәяләү

Кече һәм урта эшмәкәрлекнең Югары Ослан муниципаль районы икътисадына керткән өлеше елдан-ел арта бара. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының гомуми саны, эшләнүчеләр саны һәм район икътисадында эшләнүчеләрнең гомуми саны арта. Житештерелә торган продукция, эш һәм хезмәт күрсәтү күләме арта,

аларның ассортименты һәм сыйфаты яңа технологияләр кертү хисабына яхшыра. Бюджетның барлык дәрәжәләренә салым керү арта, эшмәкәрләрнең бизнесны цивилизацияле алып баруга омтылышлары арта бара.

Татарстанстат мәгълүматларына караганда, 2018 елның 1 гыйнварына район территориясендә 631 кече һәм урта эшмәкәрлек субъекты эшчәнлек алып бара, шуларның 375е - шәхси эшмәкәр.

Күпчелек эшқуарларның эшчәнлек өлкәсе-сәүдә (32%); мәгълүмат һәм элемент өлкәсендәге эшчәнлек (12%); төзелеш (10%); авыл хужалыгы (7%).

2015-2017 елларда Югары Ослан муниципаль районының тулай территориаль продукттында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары өлеше 26,8 тән 28,5 процентка кадәр арткан.

Таблица

Күрсәткечләр	2015 (факт)	2016 (факт)	2017 (факт)
МСП субъектлары саны, берәмлек	525	591	631
Кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре һәм оешмалары хезмәткәрләренең исемлек буенча уртача саны (тышкы яраштыруларсыз) барлык предприятиеләр һәм оешмалар хезмәткәрләренең уртача санында (тышкы яраштыруларсыз) %	24,9	25,3	24,9
МСП уртача айлык эш хакы, сум.	16 683,6	16 875,25	19 006,25
МСП әйләнеше, млн. сум.	2864,2	3178,3	7981,0
МСП субъектларының ВТПда өлеше, %	26,8	27,4	28,5
Катнашучылар КУЭ субъектлары булган конкурент сатып алулар өлеше, %	19	16	34

Кече һәм урта эшқуарлык үсешенә илдә барлыкка килгән икътисадый вәзгыять һәм аның белән бәйлә проблемалар җитди йогынты ясый, ә нәкъ менә аның белән бәйлә проблемалар да бар:

- эшмәкәрлек эшчәнлеген уңышлы башлап җибәрү өчен старт капиталы һәм һөнәри әзерлек, шулай ук эшмәкәрлек эшчәнлеген үстерүгә акча булмау;
- кече һәм урта эшмәкәрлекнең түбән инвестиция активлыгы;
- әйләнеш капиталын тулыландыру өчен финанс-кредит механизмнарын куллану мөмкинлекләре чикләнгән һәм, кагыйдә буларак, кредит оешмалары өчен залоглы тәмин итү җитәрлек булмау;
- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына эшмәкәрлек эшчәнлегенең төрле мәсьәләләре буенча, бигрәк тә авыл җирлекләрендә мәгълүмат җитәрлек түгел;
- кече һәм урта эшқуарлык субъектларының финанс, милек ресурсларынан файдалану мөмкинлеге чикләнгән;
- хокукый, финанс, салым законнары мәсьәләләрендә күп кенә кече һәм урта эшмәкәрлек җитәкчеләре һәм белгечләре һәм шәхси эшмәкәрләрнең әзерлек дәрәжәсе түбән;
- профессиональ уку йортлары булмау сәбәпле, авыл җирлекләреннән яшьләр китү.

Эшқуарлык үсешенә йогынты ясый торган факторларны анализлау шуны күрсәтә: булган проблемаларны эшқуарлык субъектларының, аларның ижтимагый берләшмәләренең, аңа ярдәм структураларының, дәүләт хакимияте башкарма органнарының һәм жирле үзидарә органнарының уртақ тырышлығы һәм килешенгән гамәлләре белән хәл итергә мөмкин. Озақ вакытка исәпләнгән комплекслы һәм эзлекле яқын килү зарур, ул сроклар, ресурслар, башқаручылар буенча чараларны гамәлгә ашыруны бәйләүне тәмин итә торган программа-максатчан методларны куллануны, шулай ук идарә итү һәм контроль процессын оештыруны күздә тоту. Икътисадның төрле секторларында кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү

Районда шундый предприятиеләр эшли:

1. «Татқрахмалпатока» ААҖ Куралово бүлекчәсе, аны модернизацияләү өстәмә куәтләр кертергә мөмкинлек бирде. Завод квас сусл һәм тоз экстрактлары концентраты житештерү, икмәк-күмәч, кондитер эшләнмәләре, сыра һәм алкогольсез эчемлекләр житештерүчеләр өчен ярымфабрикатлар чыгару белән шөгыльләне. Поставкалар бөтен Россия буенча, Молдова, Белоруссия һәм Польшага бара. Завод продукциясен даими партнерлар һәм кулланучылар – ДЕКА («Никола» бренды), Пепсико Холдингс («Русский квас» бренды), Бочкарев сыра кайнату заводы («Андреевич» бренды) кебек эре компанияләр. Агымдагы елда предприятиедә гомуми бәясе 140 млн. сум булган 12,0 мең тонна булган киптерү-ашлык чистарту комплексы файдалануга тапшырылган, ул бүген район авыл хужалыгы предприятиеләреннән генә түгел, күрше төбәкләрдән дә уңыш белән тулылана.

2019 елда коры тоз буенча еллык 6 мең тонна егәрлекле яңа салодовня төзелешен башлау өчен эзерлек эшләре алып барыла. Проектның фаразланган бәясе-2,5 млн. евро. 2020 елда файдалануга тапшыру күздә тотыла.

2017 ел нәтижәләре буенча житештерелгән продукция күләме 281,8 млн. сум тәшкил итте, предприятиеләрнең исемлек буенча уртача саны -92 кеше, хезмәт хақы фонды-46,1 млн. сум, уртача айлык хезмәт хақы-28,0 мең сумнан артык.

Жирле бюджет хисабына предприятиегә керү юлы төзелде, зур йөк автомобильләре елның теләсә кайсы вакытында тоткарлыксыз йөрер өчен Рус Борнашы авылында күпер төзелде.

Югары Ослан муниципаль районы жирле үзидарә органнары тарафыннан Куралово авылында арендагы торак төзү буенча «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» НО белән эш алып барыла, моның өчен жир участогы билгеләнгән.

2. «Югары Ослан агрофирмасы» сәт эшкәртү заводы коры сәт, атланмай, төрле төр сәт, эчә торган сәт житештерү һәм сату белән шөгыльләне.

2018 елда заводта май цехы жиһазларын планлы рәвештә яңарту эшләре башкарылган, пастеризацияләнгән сәт һәм май житештерү цехларының приточно-вытяжной вентиляциясен реконструкцияләү проекты эшләнгән. Төзекләндерү эшләрен 2019 елда үткөрү планлаштырыла. 2017-2018 елларда сәт киптерү цехын модернизацияләү буенча проект эшләнде һәм башлангыч эшләр башкарылды, алар үз эченә запарка өстәмә цехын һәм эзер продукция складын төзүне ала. Әлеге эшләр кысаларында цех бинасы төзелеше өчен майданчык эзерләнгән, фундамент эзерләнгән, кирәкле жиһазлар алынган. Әлеге проектны гамәлгә ашыру эшкәртелә торган сәтнең тәүлеклек күләмен 25% ка арттырырга мөмкинлек бирәчәк, шулай ук өстәмә эш урыннары булдырачак. Цехны төзү эшләрен 2019 елга тәмамлау планлаштырыла.

2017 елда житештерелгән продукция күләме 676,7 млн. сум тәшкил итте, хезмәткәрләрнең уртача саны-120 дән артык кеше, хезмәт хакы фонды -23,2 млн. сум, уртача айлык хезмәт хакы – 15,1 мең сум.

Агымдагы елда авыл бюджеты хисабына, предприятиегә алып баручы Макулово авылындагы үзек юл төзекләндерелде.

3. Шеланга кирпич заводы - «Керамика – Синтез » - илебезнең иң борынгы предприятиеләренең берсе.

Житештерүнең процессларын һәм заманча технологияләрен автоматлаштыру нәтижәсендә кирпич заводы ел саен 15 миллион шартлы кирпич берәмлегенә чыккан. Бүген заводта «Фукс-ито» алдынгы технологиясе кулланыла (интенсив киптерү һәм яндыру), Австриянең әйдәүче фирмасы жиһазлары, «Siemens»фирмасы программалар идарәсе. Жайга салу һәм контрольдә тотуның барлык автомат функцияләре программа идарәсе ярдәмендә автомат рәвештә «Симантик» системасының заманча микропроцессорлары тарафыннан башкарыла. Кайбер операцияләр белән идарә итү кнопочный жайланмалар ярдәмендә башкарылырга мөмкин (кулдан режимы). Киптерү жайланмалары һәм мич белән идарә итү өчен клавиатура булган монитор каралган, алар ярдәмендә процесс белән визуаль идарә итү тәэмин ителә.

Завод продукциясе шәхси аз катлы йортлар һәм ярдәмче корылмалар (гаражлар, сарайлар, мунча) төзү өчен дә, шулай ук күп катлы торак комплекслар һәм житештерү биналары төзү өчен дә кулланыла.

Предприятиегә Югары Ослан муниципаль районының жирле үзидарә органнары тарафыннан элек төзелгән торакны закон белән тәңгәлләштерү буенча күп еллык проблемаларны хәл итүдә зур ярдәм күрсәтелде.

4. Республиканың юл-төзелеш һәм авыл хужалыгы ихтыяжына баручы известь табуны гамәлгә ашыручы «Татагрохимсервис» ААҖ филиалы Матюшино карьеры.

2017 елда житештерелгән продукция күләме 50,0 млн. сум тәшкил итте, хезмәткәрләрнең уртача саны-40 тан артык кеше, хезмәт хакы фонды-13,9 млн. сум, уртача айлык хезмәт хакы – 26,2 мең сум.

Югары Ослан муниципаль районы жирле үзидарә органнары тарафыннан завод чималының яңа ятмаларын үзләштерү максатыннан Октябрьский авыл жирлегенең генераль планына үзгәрешләр кертелә.

5. Үз конструкторлык бюросы һәм модель участогы булган 9 модель житештерүче «Вельветте Марин» катерлары житештерү заводы, шулай ук бөтен Россия һәм аның чит илләрдә үсеш алган дилер челтәре.

Якындагы 3 елга планнарда-модель рәтен киңәйтү, житештерү күләмен арттыру, яңа технологияләр куллану. Шулай ук кече суднолар сервисы хезмәтен ачу планлаштырыла, бу яңа эш урыннары булдырырга мөмкинлек бирерчәк.

2017 елда житештерелгән продукция күләме 64,4 млн. сум тәшкил итте, хезмәткәрләрнең уртача саны – 50 дән артык кеше, хезмәт хакы фонды-16,7 млн. сум, уртача айлык хезмәт хакы – 25,4 мең сум.

6. «Дивный берег» балык эшкәртү заводы продукциясе республикада гына түгел, аннан читтә дә киң тәкъдим ителгән. 2017 елның декабреннән башлап предприятие яңа майданчыкта житештерүне туплады, моның өчен яңа житештерү биналары төзелде.

2018 ел дәвамында заводта технологияләрне камилләштерү процессы бара – июнь аенда яңа корпус-Балык тоту цехы файдалануга тапшырылды, берничә берәмлек заманча жиһаз сатып алынды. Якын киләчәктә-FSSC 22000 азык-төлек продуктлары иминлеге менеджменты системасының халыкара сертификаты алу. Өч елга планнарда-яңа бактериология лабораториясе төзү.

«Дивный берег» ЖЧЖ житештерү эшчәнлеге белән беррәттән өстәмә эш урыннары булдыру белән «Осьминог» ваклап сату чөлтөрөн үстөрүнө дөвам итә.

2017 елда житештерелгән продукция күләме 645,1 млн. сум тәшкит иттә, хөзмөткәрләрнең уртача саны-180 кеше, хөзмөт хақы фонды-43,9 млн. сум, уртача айлык хөзмөт хақы – 17,8 мең сум.

7. «Геоник» фәнни-житештерү фирмасы, ул нефть промыселы эчөндә булган жиһазларны эшкөртү, житештерү һәм монтажлау белән шөгильләнә. Бүгөнгә көндә «Геоник» НПФ партнерлары булып «НК «Роснефть» ГАЖ, «Газпром нефть» ГАЖ, «Лукойл» ГАЖ кебек нефть сәнәгатенең әйдәүче предприятияләре тора.

Авыл хужалыгы районда өстенлекле юнәлешләрнең берсе булып кала бирә.

8. 2012 елда нигөз салынган «Заря» агрофирмасы ЖЧЖ кече бизнес предприятияесе терлекчөлек эшчәнлеге, үсемлекчөлек, бакчачылык һәм питомник үрчөтү белән шөгильләнүче республиканың иң яхшы хужалыкларыннан берсе булып тора. 2017 ел йомгаклары буенча мөгөзле эре терлек итә һәм сөт узган ел белән чагыштырганда 16% ка һәм 34% ка артыграк житештерелгән. Предприятиедә шулай ук районлаштырылган жиләк-жимеш үсөнтөләре, декоратив куакларның сортлары үстөрәләр, аларга безнең республика халкында зур ихтыяж бар.

Республика программалары ярдәмөндә 1000 тоннага жиләк-жимеш саклау урыны төзелдә, аны файдалануга тапшыру предприятиегә 50-55%-ка товар продукциясе күләмен арттырырга мөмкинлек бирдә, ремонт остаханәсе төзелдә, 4 сыер абзары, силос-сөнаж траншеялары капитал төзөклөндөрдө, машина-трактор паркы жиһазландырылды, 32 урынга кунакханә төзелдә.

Югары Ослан муниципаль районы инициативасы белән предприятие хөзмөткәрләре өчөн «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» НО аша 10 торак йорт төзелдә, тагын ун йорт төзү планлаштырыла.

Хужалык итүнөң кече формалары һәм шәхси ярдәмчә хужалыкларның азык-төлек күләменә шактый өлөш көртәләр. 46 КФХ тотрыклы эшли, шулардан 33е-игөччөлек, 13е-терлекчөлек, 7500 дөн артык шәхси ярдәмчә хужалык.

Рус Мәмөтхужасы авылында терлек чалу цөхы төзелгән, ул крестьян (фермер) хужалыкларыннан ит эшкөртү белән терлек һәм кош кабул итөчөк. Крестьян-фермер хужалыгына жир участогы бүлөп бирелгән, жирле бюджет акчалары хисабына керү юлы төзелгән.

Рус Борнашы авылында Прокопьев А. И. КФХ көчә белән сыер абзарын реконструкцияләү һәм ремонтлау, 200 баш эре мөгөзле терлек симөртү мөйданчыгы төзү, административ-көнкүрөш биналарын һәм лабораторияләрне ремонтлау эшләре бара. 2018 ел дөвамында 9 кеше өчөн яңа эш урыннары булдырылган.

Районда иң эре КФХларның берсе булып, дуңгызчылык белән шөгильләнүчә Пашков С. И. крестьян-фермер хужалыгы кала. 2019-2021 елларда Пашковларга тәүлегөнә 200 башка сугым цөхы ачу планлаштырыла. Бу максат өчөн фермерга жир кишәрлеге арендага бирелгән.

Якын арада Воробьевка торак пунктында Борисов И. С. КФХ көчә белән 50 башка исөплөнгән эре мөгөзле терлек симөртү фермасы, Ф. Ф. Насибуллов КФХсы төзү планлаштырыла.

Яңа Рус Мәмөтхужасы авылында 2,5 гөктар мөйданда Яңа Болгар авылы янында «Гаилә» эко-фермасын төзүгә инвестицияләр көртү һәм 100 башка токымлы атлар-репродукторы төзү мәсьәләләре карала.

Авыл хужалыгы өлкөсә хакимиятнең барлык дәрәжәләрөндә дө хуплана. Югары Ослан муниципаль районы югарыда аталган крестьян-фермер хужалыкларына жир участоклары бүлөп бирелдә, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм Азык-

төлек министрлыгы тарафыннан күрсәтелә торган дәүләт ярдәме программалары буенча консультация ярдәме күрсәтелә.

Куллану базарын үстерү

Кулланучылар базары динамик рәвештә үсә, яңа кибетләр ачыла һәм реконструкцияләнә. Челтәр кибетләре өстәмә эш урыннары булдыралар. Шулай итеп, район территориясендә «Пятерочка» өч челтәр кибете, ике «Магнит», «Бәхетле» һәм «Фасоль» кибете ваклап сату эшчәнлеген гамәлгә ашыра. Жәмәгать туклануы өлкәсе дә бер урында тормый, «Миләш» ЖЧЖ һәм «Зуров В. В.» ИП пекарняларында ассортимент киңәя, кондитер эшләнмәләре эзерләү рецептурасы яңартыла. Яңа кафелар барлыкка килә, ашханәләре интерьерлары яхшыра.

Ел дәвамында Югары Ослан муниципаль районы территориясендә даими рәвештә авыл хужалыгы ярминкәләре үткәрелә, бу шәхси житештерүчеләргә үз продукциясен сату һәм продукцияне сатуның өстәмә каналы булдыру өчен ярдәм булып тора.

2018 елның апрелендә район территориясендә «Услонский» кулланучылар кооперативы оештырыла. Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы ярдәме белән, расланган график нигезендә, ерак торак пунктларда яшәүчеләрнең беренче кирәк-яраклары белән тәэмин итү өчен 2 автолавка сатып алынган. Планада эзерләү эшчәнлеген үстерү һәм күрсәтелә торган хезмәтләрнең исемлеген киңәйтү.

Югары Ослан муниципаль районы инициативасы белән 2019 елда Егидерево авылында комплекслы хезмәт күрсәтүнең блок-модульле пункты төзелчәк, ул кулланучылар кооперативына түләүсез файдалануга тапшырылачак.

Таблица

Күрсәткеч исеме	2015ел	2016ел	2017ел
Ваклап сатуның еллык әйләнеше, млрд. сум.	1,0	1,1	1,3

Яшьләр арасында эшкуарлыкны үстерү

Югары Ослан муниципаль районында һөнәри уку йортлары булмау һәм Татарстан Республикасы башкаласына якин урнашуы эшкә сәләтле халыкның, бигрәк тә яшьләр арасында китү күп булуына тәэсир итә. Яшь белгечләрне кайтару өчен уңайлы яшәү шартлары булдырырга кирәк.

Шулай итеп, Югары Осланда, Куралово авылында «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» программасы буенча арендаы йортлар төзү өчен җир кишәрлекләре бүлеп бирелде. Югары Ослан авылында социаль ипотека шартлары буенча 24 фатирлы йорт төзү мәсьәләсе хәл ителде. Киләчәктә тагын 4 йорт төзү планлаштырыла.

Ямбулат авылында «Заря» ЖЧЖ предприятиесе хезмәткәрләре өчен «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» программасы буенча 10 шәхси торак йорт төзелде, тагын 10 йорт төзү планлаштырыла.

Яшьләр эшкуарлыгын үстерү өчен мәктәп эскәмиясеннән башлап эшкуарлык эшчәнлеген популярлаштыру, яшь эшкуарларга дөүлэт ярдәме чаралары турында хәбәр итү зарур. Татарстан Республикасында 2013 елның декабрендә старт алган «Эшкуарлык фабрикасы» проекты белем бирү курсларының бер инструменты булырга мөмкин. «Эшкуарлык фабрикасы» – Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгы, Казан (Идел буе) федераль университеты һәм «Эшкуарлык фабрикасы» бизнесына ярдәм һәм аны үстерү Фонды тарафыннан гамәлгә ашырылган белем бирү чаралары.

Проектта катнашучылар 3 ай дәвамында эксперт һәм Остазлар ярдәме белән бизнес булдыралар, алар өчен мастер-класслар үткәрәләр һәм аларны бизнес төзү юлына озаталар. Проектта теләгән һәркем катнаша ала-мәктәп укучылары, студентлар, кайда да булса эшләр килүче эшмәкәрләр. Проектта катнашу бушлай.

Тагын бер белем бирү курсы – Google һәм Саклык банкыннан Бизнес класс программасы. Бизнес класс-ул эш башлаучы бизнесменнарга һәм шәхси эшмәкәрләргә үз эшләрен сакларга һәм арттырырга ярдәм итәчәк программа. Проект ике юнәлеш буенча үсеш ала – яңа эш башлаучы һәм тәҗрибәле бизнесменнар өчен. Өзгәлек дәрәҗәсен һәркем үз билгели һәм аның нигезендә уку программасын сайлый. Тренинг оештыручылар тарафыннан шулай ук бушлай бирелә.

«Югары Ослан районы мәгариф бүлгегә» МКУ, мәктәп директорларына булган белем бирү проектлары турында мәгълүматны укучыларга житкерегә кирәк. Ө жирле үзидарә органнарына, Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлгегә аша, материалларны районның рәсми сайтында, «Волжская новь» район газетасында бастыру, мәгълүмат стендларында урнаштыру юлы белән, халыкка житкерегә кирәк

Сәнәгать мәйданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү

Яр буе Морквашы авыл жирлеге территориясендә М-7 «Волга» федераль трассасында файдалы урын алган сәнәгать зонасы булдырылган, анда жирле бюджет акчалары хисабына су белән тәмин итү чөлтәрләре төзелгән, подъездлы юллар төзелгән һәм анда «Дивный берег» ЖЧЖ, «Вельветте Марин» ЖЧЖ, «НПФ Геоник»ЖЧЖ эшчәнлек алып бара.

Өлеге предприятиеләр буенча табыш 2017 елда миллиард сумнан артык тәшкит иткән, предприятиеләрдә эшләрчеләрнең гомуми саны дүрт йөзгә якын кеше тәшкит итә. Предприятиеләр экспорт юнәлешле, үз продукциясен Татарстан Республикасынан читкә дә жибәрәләр.

Шул ук территориядә логистик хезмәтләр күрсәтү, автосервис хезмәтләре күрсәтү, тимер-бетон эшләнмәләр житештерү буенча бизнес проектларны гамәлгә ашыру өчен участок бүлеп бирелгән, бу эш урыннарын 70 кешегә арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

Районда авыл хужалыгы юнөлешендәге тагын бер майданчык булдыру буенча эш башланды. Моңың өчен Воробьевка авылы янында барлык кирәкле инфраструктурасы булган 8,7 га майданлы жир участогы билгеләнгән.

Территорияне алга таба үстерү, белгечләргә жәлеп итү һәм эш урыннарын саклап калу өчен арендагы торак төзү кирәк. Моңың өчен жир участогы бар. Район бюджеты хисабына инженерлык чыгәреләрен чыгару мөмкинлегә бар.

М-7- «Волга» трассасында авария хәлендәге хәлләр булмасын өчен, предприятиеләр урнашкан территориядән зур йөк автомобильләргә керү һәм чыгу өчен шартлар тудыру зарур.

Югары Ослан районы, әлегә мәсьәләгә хәл итүгә мөһимлеген аңлап, «Федераль юл агентлыгының Идел-Нократ төбәгендәге автомобиль юллары федераль идарәсе» ФКУга хәзергә вакытта карап тикшерелә торган юлның әлегә участогында таркау һәм тоткарлау полосаларын урнаштыру буенча эш планына керту үтенече белән мөрәжәгать жиберде.

Үзмәшгуль халык өчен Программа

2019 елның 1 гыйнварыннан башлап Татарстан Республикасында үз эшчәнлегенән табыш алучы, ләкин эш бирүченең ия булмасы һәм ялланган хезмәткәрләргә жәлеп итми торган үзмәшгуль гражданны өчен махсус салым режимы эксперимент сыйфатында кертелә.

Закон тыңлаучан шәхси эшмәкәр һәм яшерен үзмәшгуль зат бер үк эшнә башкара, бер үк хезмәт күрсәтәләр, беренчесе салым түләү белән, икенчесе күләгәле рәвештә.

Татарстан Республикасының башка районнарында кебек үк, Югары Ослан районы территориясендә үзмәшгуль халык бар. Үзмәшгуль юнөлешләргә диапазоны шактый киң - ремонтлау буенча биналар, чәчтараш хезмәтләргә, тегү хезмәтләргә, маникюрлар һәм башка бик күп.

Үзмәшгуль хезмәткәрнең юридик статусы ИП статусына тиң, шуның нәтижәсендә ул шулай ук социаль чыгәреләрдә реклама компаниясен һәм башка маркетинг карарларын үткәрә ала. Шулай ук вакытта әлегә гамәлләр законсыз эшмәкәрлек эшчәнлегә дип саналмаячак. Бер үк вакытта, үзмәшгульләр буларак теркәлгән гражданны ташламалар һәм гарантияләр бирү өчен кирәкле документларны алырга, шулай ук кредитларга ихтыяж булганда үз эшен үстерүгә табыш күрсәтергә хокуклы.

Башкарма комитетның территориаль үсеш бүлегенә әлегә мәгълүматны шәхси эшмәкәрләргә житкерергә, салым салу мәсьәләләргә буенча консультация бирергә кирәк.

4. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшқуарлыкны үстерү юнәлешләрән һәм конкрет чаралар исемлеге

Югары Ослан муниципаль районы 1931 елның октябрдә оешкан, элек ул Казан губернасының Свияжск өязе составына кергән.

Район Идел буе калкулыгының төньяк-көнчыгыш өлешендә, Идел елгасының уң як ярында һәм аның Зөя елгасы кушылдыгында урнашкан. Төньякта һәм төньяк-көнбатышта район Зеленодольск муниципаль районы, Көнчыгышта Идел елгасының су бүлү аша-Казан шәһәренең Киров районы һәм Лаеш муниципаль районы белән чиктәш. Көнъяк-көнбатышта һәм көньяк-көнбатышта Кама Тамагы, Апас һәм Кайбыч муниципаль районнары белән чиктәш.

Югары Ослан муниципаль районының мәйданы 130,3 мең га тәшкил итә, шул исәптән урман белән капланган 23 мең га, авыл хужалыгы билгеләнешендәге җирләр-84,8 мең га, шул исәптән сөрүлек җирләре-54,1 мең га.

Үзенең табигый-климат шартлары буенча район уртача континенталь климат һәм туфраклы-үсемлек зоналарының урманнан далага күчүе белән характерлана. Районның җире тулысынча авыл хужалыгы җитештерүендә кулланыла, аның алдынгы тармаклары-сөт һәм ит терлекчелеге бар, бөртекле һәм техник культуралар үстерә. Районда файдалы казылмалардан известняклар, балчык, доломитлар, ком һәм ком катнашмасы чыгарыла.

24 Археология, тарих һәм архитектура һәйкәле Югары Осланлылар казанышы булып тора, шуларның иң әһәмиятлеләре – Егидерево авылындагы «Всех скорбящих радостей» Изге Ана чиркәве, Тыныч Плеста һәм Макарьев пустынь чиркәвендә Господнего Вознесение соборы белән изге гамәлләр хөрмәтенә гыйбадәтханә. Табигать һәйкәлләре: «Клыково склоны», «Черемушки чокыры» таш чокыр, «Печищинский разрез» - Россия генә түгел, бөтен дөнья галимнәренең яраткан объекты.

Район аша ике федераль трасса уза: «М-7 «Волга» Мәскәү – Н. Түбән Новгород - Казан-Уфа» һәм «Р-241 «Казан – Буа - Ульяновск».

Территориянең өстенлекләренең берсе-Казан шәһәреннән бер сәгатьлек транспорт үтмелеге-районда җитештерелә торган продукцияне сату буенча төп базарларның берсе.

Хәзерге вакытта район территориясендә IT-технологияләр өлкәсендә икътисади үсеш ноктасы Иннополис-Россиядә заманча торак инфраструктурасы булган уникаль шәһәр экосистемасы, 2030 елга халык саны 70 меңгә кадәр булган югары технологияләр өлкәсендә эшләүче кешеләрнең белем алу һәм һөнәри үсеше өчен куркынычсыз тирәлек һәм киң мөмкинлекләр булган иң яңа шәһәр. Моннан тыш, безнең район өчен – бу җирле товар җитештерүчеләр тарафыннан җитештерелә торган продукцияне өстәмә сату базары да.

Иннополис экосистемасының мөһим өлеше һәм аның инвестицион жәлеп итүчәнлегенә аерылгысыз өлеше булып махсус икътисадый зона тора, анда бизнес алып бару һәм резидентларның проектларын нәтижәле үстерү өчен уңай шартлар тудырыла, алар инновацион эшчәнлекнең төрле өлкәләрендә махсуслашкан компанияләр була ала.

Бүген Иннополиста 60тан артык резидент эшли. Көн саен шәһәргә 3 меңгә якин кеше килә.

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше буенча расланган стратегиясә нигезендә, кече һәм урта бизнес үсешенә агымдагы торышына үткәрелгән анализдан чыгып, Югары Ослан муниципаль районы-инвестицион жәлеп итүчәнлегә югары булган территория, гаилә ялы һәм сәламәтләндерү үзәге, экологик чиста авыл хужалыгы продукциясә, шулай ук югары технологияле продукция житештерүче.

Кече һәм урта предприятияләргә икътисадый ярдәм күрсәтүне киңәйтү өчен: мәгълүмати-методик базаны сыйфатлы яхшырту, гамәлдә булмаган склад, офис һәм житештерү майданнарын инвентаризацияләү кирәк. Реестрларны формалаштыру, кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм итүнең төрле икътисадый механизмнарын эшләү һәм тарату.

Заманча мәгълүмат белән тәэмин итү системасы житди бурыч булып кала, шул исәптән Интернет-ресурсларны кулланып, аны хәл итү кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының эш шартларын һәм нәтижәлелеген сизелерлек яхшыртырга мөмкинлек бирәчәк. Бу бурычны хәл итү буенча төп шартлар бухгалтерлык исәбе һәм салым салу, сертификацияләү, лицензияләү, норматив-белешмә мәгълүмат юнәлешләре буенча хокукий мәгълүматка үтемлекне тәэмин итүгә юнәлдереләчәк.

2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасының төп чаралары 1 нче кушымтада китерелгән.

5. Программаны ресурслар белән тәэмин итү

МСП субъектлары ресурслары белән тәэмин итү түбәндәгә рәвешләрдә гамәлгә ашырыла:

- финанс ярдәме;
- мөлкәт ярдәме;
- мәгълүмати ярдәм;
- консультация ярдәме;
- кадрлар әзерләү, яңадан әзерләү һәм квалификацияләрен күтәрү өлкәсендә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм итү.

Финанс ярдәме федераль бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты, Югары Ослан муниципаль районы бюджеты хисабына гамәлгә ашырыла ала. Бу субсидияләр, бюджет инвестицияләре бирү, башка финанс ярдәме булырга мөмкин.

Мәсәлән, Югары Ослан муниципаль районының жирле үзидарә органнары тарафыннан юллар төзелә, коммуникацияләр ясала, жир участкалары бүлеп бирү мәсьәләләре хәл ителә, предприятиеләр белгечләре өчен торак төзелә.

Министрлыкның корпоратив идарә итү, хосусыйлаштыру һәм икътисад идарәсе белгечләре хәбәр итүенчә, агымдагы елның 10 аенда республика бюджетына дәүләт мөлкәте һәм жир кишәрлекләреннән файдаланудан 34,2 миллион сум акча керде.

Югары Ослан муниципаль районы сайтында кече һәм урта бизнес субъектларына тапшырылырга мөмкин булган инвестицион мәйданчыклар реестры урнаштырылган.

Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мәгълүмати ярдәм күрсәтүнең актуаль юнәлеше булып гамәлгә ашырыла торган дәүләт ярдәме чаралары буенча навигация системасын үстерү һәм әлеге мәгълүматны эшкуарларга житкерү тора.

Югары Ослан муниципаль районы сайтында «инвесторлар һәм эшмәкәрләр өчен мәгълүмат» бүлеге булдырылды, анда актуаль мәгълүмат урнаштырыла.

Эшкуарлардан сораулар туа торган теге яки бу хезмәт вәкилләре чакырыла торган түгәрәк өстәлләр, киңәшмәләр даими үткәрелә.

Консультация ярдәме белгечләрне бушлай консультация бирүне күздә тотып, ул эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру, салым салу, бухгалтер исәбе белән бәйлә юридик мәсьәләләрне хәл итүдә ярдәм күрсәтә.

Югары Ослан муниципаль районы жирле үзидарә органнарының бурычы-кече һәм урта бизнеска өстә калырга гына түгел, ә үсәргә һәм көч жыйрга да мөмкинлек бирәчәк хокукый һәм икътисадый климат булдыру.

Кадрлар әзерләү, яңадан әзерләү һәм квалификацияләрен күтәрү өлкәсендә ярдәм итү. 2014 елдан башлап Югары Ослан муниципаль районы территориясендә һөнәри эзерлек укуы үзгәргә эшли, анда өлкән сыйныф укучылары һәм эшләрче яшьләр тракторчы-машинист, А1 категорияле мототранспорт чаралары йөртүче һөнәрен үзләштерә алалар. Юлдан читтә йөрерлек моточаралар белән идарә итә белү фермер хужалыгы карамагында мөһим роль уйнайчак.

2019 елда авыл яшьләрен безнең район өчен өйрәтергә кирәк булган һөнәрләр спектрын киңәйтү планлаштырыла, бу-электромотор, эретеп ябыштыручы, умартачы, утар хужабикәсе.

6. Хәвәф-хәтәрләргә бәяләү, аларны киметү буенча чаралар

Программаның максатларына һәм бурычларына ирешү нәтижәләлегенә йогынты ясаучы төп фактор буларак, аны тормышка ашыру барышында финанс факторы

тәкъдим ителә. Әлеге факторның барлыкка килүе ил һәм район икътисадының агымдагы торышына һәм, нәтижәдә, жирле бюджет мөмкинлекләрен чикләүгә бәйле.

Чараларны тиешле дәрәжәдә үтәү һәм программаның максатларына ирешүгә янауы тискәре тышкы факторларга кертергә мөмкин:

- гамәлдәге законнарның тотрыксызлыгына һәм агымдагы икътисадый вәзгыятькә бәйле факторлар;
- базар конъюктурасы, товарларга һәм хезмәт күрсәтүләргә бәяләр һәм тарифлар тирбәләше;
- чимал секторлары шартларында икътисадның начар дифференциациясе;
- мәгълүматның житәрлек булмавы һәм вакытында булмавы, билгесезлек булуы;
- эшчәнлек өлкәсе буларак кече бизнесның жәлеп итүчәнлеген киметү;
- тиешле инфраструктура белән кече эшмәкәрлекнең тәэмин ителеше дәрәжәсен киметү;
- икътисадый үсеш темпларын киметү, инфляцияне тизләтү, халыкның түләү сәләтен киметү.

Куркынычлыкны киметү буенча чаралар:

- эшкуарлык жәмәгатьчелегенең эшлекле активлыгын саклап калу;
- бизнеска дәүләт ярдәме чаралары турында вакытында хәбәр итү;
- дәүләт программаларында, конкурсларда катнашуга жәлеп итү;
- эшлекле белемнәрне арттыруга жәлеп итү;
- жирле үзидарә органнары вәкаләтләре кысаларында бизнеска инфраструктур ярдәм күрсәтү вариантлары һәм ысуллары мониторингы;
- бюджет финанслау.

7. Программаның планлаштырылган икътисадый нәтижәләгә, программа чараларын гамәлгә ашыруны контрольдә тоту һәм идарә итү

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе-Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын булдыру, үстерү һәм тотрыклы эшчәнлегә өчен уңай шартлар тәэмин итү нәтижәсендә социаль-икътисадый нәтижә алу.

Кече һәм урта предприятиеләрнең икътисади активлыгын арттыру нәтижәсендә халыкның мәшгульлеген арттыру, яңа эш урыннары барлыкка килү, кече һәм урта предприятиеләрнең өлешен арттыру көтелә.

Өлеге программада каралган чараларны гамәлгә ашыру нәтижәсендә түбәндәгеләр күздә тотыла:

- кече һәм урта эшмәкәрлекне тотрыклы үстерү өчен шартлар яхшырту;
- кече һәм урта эшқуарлыкның яңа эш башлаучы субъектларына ярдәм итү;
- кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөғълүмати-консультацион ярдәм күрсәтү инфраструктурасын үстерү;
- районда яңа эш урыннары булдыру һәм халыкны эш белән тәмин итү;
- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының нәтижәле эшләвен тәмин итү нәтижәсендә район бюджетының керем өлешен арттыру;
- районның товар базарын көндәшлеккә сәләтле товарлар һәм хезмәтләр белән баету;
- кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсе хезмәткәрләрен махсус һәм гомуми белем биру өзерлегә дәрәжәсен арттыру.

Таблица

Күрсәткечләр	2018* (бәя)	2019 (фараз)	2020 (фараз)	2021 (фараз)	2022 (фараз)	2023 фараз)
МСП субъектлары саны, берәмлек	655	675	700	725	750	775
Кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре һәм оешмалары хезмәткәрләренең исемлек буенча уртача саны (Тышкы яраштыруларсыз) барлык предприятиеләр һәм оешмалар хезмәткәрләренең уртача санында (тышкы яраштыруларсыз) ,%	27,3	27,4	27,5	27,6	27,7	27,8
МСП уртача айлык эш хакы, сум.	20 980,0	21 882,0	22 823,1	23 804,5	24 828,2	25 896,0
МСП әйләнеше, млн. сум.	7989,0	8013	8053	8117,4	8360,9	8611,7
МСП ВТПда субъектларының өлеше, %	28,9	29,3	29,8	30,2	30,6	31
Катнашучылар МСП субъектлары булган конкурент сатып алулар өлеше, %	40	42	44	46	48	50

Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге программаны үтәү буенча эшләрне оештыру, координацияләү һәм контрольдә тоту, билгеләнгән тәртиптә Программа чараларын ачыклау буенча тәкъдимнәр кертә.

8. Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү

Кече һәм урта эшмәкәрлек (алга таба – КУЭ) субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү Югары Ослан муниципаль районы жириле үзидарә органнары эшчәнлегенең кече һәм урта бизнесны үстерү буенча өстенлекле юнәлешләреннән берсе булып тора.

КУЭ субъектларына милек ярдәме күрсәтү муниципаль милекне хужалык әйләнешенә жәлеп итүгә, кече һәм урта бизнесның мөлкәти базасын ныгытуга ярдәм итәчәк, шул ук вакытта аренда түләүләре керү, шулай ук арендаторлар тарафыннан мөлкәтне сатып алу хисабына бюджет керемән арттырачак.

«Кече һәм урта эшкуарлык һәм индивидуаль эшкуарлык инициативасына ярдәм итү» милли проекты паспорты 2024 елның 1 декабренә КУЭ субъектларының гомуми санын, шул исәптән файдаланылмый торган, нәтижәсез файдаланыла торган яки билгеләнеше буенча исемлекләрдә 66 000 объект өстәү хисабына ташламалы шартларда бирелә торган мөлкәткә үтемлелеген тәэмин итүне күздә тоту. Россия Федерациясә Хөкүмәтенең 2017 елның 31 гыйнварындагы 147-р номерлы күрсәтмәсә белән «Кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү» максатчан модели расланды, ул 2021 ел азагына кадәр КУЭ субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү юнәлеше буенча күрсәткечләрнең максатчан күрсәткечләрен бирә, исемлеккә кертелгән объектлар санының ел саен 10% артуын да кертәп, ел саен үсешен һәм КУЭ субъектларына арендага бирелгән мондый объектларның өлешен арттыра.

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы милкәндә булган һәм кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына бирү өчен билгеләнгән өченче затлар хокукларынан азат булган мөлкәт исемлегенә 2020 елга гомуми майданы 8 267,2 кв. м булган 15 күчәмсез милек объекты һәм 1 күчәмле милек объекты кертелгән (18.03.2020 объект гәмәлгә ашырылган).

КУЭ субъектлары өчен «Дәүләт яки муниципаль милектә булган һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектлары арендага ала торган күчәмсез милекне читләштерү үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 22.07.2008 ел, 159-ФЗ номерлы Федераль закон кысаларында муниципаль милекне сатып алуның өстенлекле хокукын гәмәлгә ашыру каралган.

Югары Ослан муниципаль районы территориясендә КУЭ субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү түбәндәге принципларда төзелә:

мәгълүмати ачыклык (транспарантлык): «Интернет» челтәрендәгә рәсми сайтларда Югары Ослан муниципаль районы муниципаль милек реестрына кертелгән мөлкәт турында, милек турында, милек ярдәме күрсәтүне жайга салучы хокукый актлар һәм мондый актлар проектлары турында, КУЭ субъектлары өчен мөлкәтне алга этәрү буенча реклама һәм мәгълүмати кампанияләр үткөрү турында мәгълүмат урнаштыру;

КУЭ субъектларының милек ярдәме алуга тигез үтеп керүе: КУЭ субъектларына милеккә ия булу һәм (яки) файдалануға бирү турындагы карарларны әзерләү, кабул итү һәм үтәү барышында көндәшлекне яклау турында Россия Федерациясә законнары таләпләрен үтәү;

муниципаль милеккә кәргән, яңа ачыкланган, шулай ук файдаланылмый торган, нәтижәсез кулланылмый торган яки билгеләнеше буенча кулланылмый торган мөлкәт

исемлегенә кертүнең өстенлеге, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен, жирле үзидарә органнарын яки муниципаль оешмаларны урнаштыру өчен кирәк булган очраклардан тыш;

аларга карата КУЭ субъектларының арендагана торган муниципаль милекне сатып алуға өстенлекле хокукы тормышка ашырылган мөлкәтне алыштыру максатларында ел саен яңа объектлар исемлегенә өстәмә өстәмә кертү;

исемлеккә кертелгән мөлкәткә ихтыяж; КУЭ субъектларына озак сроклы арендага бирелә алмый торган мөлкәт исемлегенә кертелмәү яисә алар тарафыннан эшқуарлык эшчәнлеген алып бару өчен файдаланылмый торган мөлкәт исемлегенә кертелмәү;

муниципаль милекнең техник һәм санитар торышын яхшырту өчен, арендатор ачкалары исәбеннән, аңа тотылган чыгымнарны Россия Федерациясә законнары белән хәл ителгән һәм Югары Ослан муниципаль районының норматив хокукый актларында каралган рәвешләренәң берсендә каплап, шәхси инициативадан файдалану;

аренда килешүе төзү хокукына КУЭ субъектларына тәкъдим итү юлы белән, арендага бирелгән мөлкәтнең максималъ мөмкин булган күләмен арендага мөнәсәбәтләренә жәлеп итү, моңдый сатуларны үткөрү инициативасында гариза принцибын куллану, шулай ук Россия Федерациясә жир законнары нигезендә муниципаль преференцияләр кысаларында КУЭ субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтүне норматив хокукый тәэмин итү 209-ФЗ номерлы Федераль законның 18 статьясы нигезләмәләренә нигезләнгән. «Россия Федерациясенәң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 03.07.2018 ел, 185-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба –185-ФЗ номерлы Федераль Закон) белән кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып, исемлеккә муниципаль милектәге жир кишәрлекләре, шулай ук муниципаль унитар предприятиеләргә, учреждениеләргә хужалык алып бару яки оператив идарә итү хокукында беркетелгән муниципаль мөлкәт кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән Федераль закон 2018 елның 3 июленнән КУЭ субъектлары тарафыннан алар арендага ала торган муниципаль күчемсез мөлкәтнең базар бәясе буенча сатып алу өстенлекле хокукының гамәлдә булуын срогы чикләнмәгән нигезгә күчәрдә.

Исемлеккә өстәмәләр кертү өчен муниципаль милекне ачыклау һәм сайлап алу Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү мәсьәләләре буенча эшче төркемнең координацияле эшен таләп итә.

Эшче төркем ел саен муниципаль милекне инвентаризацияләү буенча вәкаләтле органнар тарафыннан үткәрелә торган чарада, шул исәптән: казна мөлкәте, муниципаль учреждениеләргә, предприятиеләргә (алга таба – МУ, МУП) оператив идарә итү хокукында һәм хужалык алып бару хокукында беркетелгән мөлкәт, жир кишәрлекләре, шул исәптән муниципаль милек чикләнмәгән жир кишәрлекләре. Әлегә эш төркемнәре катнашында Югары Ослан муниципаль районының мөлкәт составына анализ ясалачак, шул ук вакытта түбәндәге мәгълүмат массивлары каралачак:

– муниципаль милек реестры;

– жир кишәрлекләрен, шул исәптән муниципаль милекне ачыклау буенча эш нәтижәләре, аларны формалаштыру һәм кадастр исәбенә кую буенча;

– хужасыз күчемсез милек объектларын ачыклау, аларга милек хокукын тану буенча эш нәтижәләре;

- муниципаль милеккә жир өсте мөлкәте керү турында белешмәләр (файдалы файдалану срогы биш елдан кимрәк булган торак биналардан һәм предметлардан тыш);

- муниципаль унитар предприятиенең финанс-хужалык эшчәнлеге нәтижеләре буенча баланс (контроль-ревизия) комиссияләренең эш нәтижеләре;
- муниципаль берәмлек эшчәнлегенә карата бюджет-финанс комиссияләренең эш нәтижеләре.

Муниципаль милек объектлары турында белешмәләр «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә рәсми сайтларда күчәмсез милек объектына хокукларны чикләүне (йөкләнешне) теркәү яисә әлеге объектка милек хокукын туктату датасыннан жиде көн эчендә актуальләштерелергә тиеш.

Югарыда күрсәтелгән чараларны гамәлгә ашыру белән бер үк вакытта эшче төркем КУЭ субъектлары тарафыннан соралмаган мөлкәтнең исемлеген тикшерә. Әгәр объект буенча исемлеккә кертелгәннән соң ике ел дәвамында КУЭ субъектыннан бер генә гариза да алынмаган һәм бу чорда аренда шартнамәсен төзү хокукына игълан ителгән сатулар ике тапкырдан артык булмаган дип танылган очракта, мондый мөлкәтне исемлектән төшереп калдыру турында тәкъдимнәр әзерләнергә мөмкин.

Исемлеккә кертелгән муниципаль милекне бирү буенча эшнең максаты-мөлкәтне исемлеккә кертү датасыннан соң бер елдан да соңга калмыйча аренда шартнамәләренең максималь мөмкин булган санын төзү. Әлеге максатка ирешү өчен түбәндәгә адымнар тормышка ашырылачак:

- потенциал арендаторларга милек турында мәгълүмат бирү, шул исәптән фотографияләр, техник документлар, шулай ук реклама характерындагы материаллар бирү;

- "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә сайтларда КУЭ субъектлары өчен милек буенча ел саен мәгълүмати кампанияләр үткөрү;

- мөлкәтне арендага бирү буенча сату үткөрү турында Карар кабул иткәндә гариза принцибын куллану ;

- КУЭ субъектларына сатулар үткәрмичә мөлкәт бирү процедураларында һәм сатуларда катнашу буенча методик материаллар эшләү һәм бирү.

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районында
2019-2023 елларга кече һәм урта
эшқуарлыкны үстерү программасына
1 кушымта

2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районында
кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү программасының төп чаралары

Бурыч исеме	Төп чараларның исеме	Программа чараларын башқаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
1	2	3	4	5
1. Мәғлүмати компания үткерү				
	1.1 МСП ярдәм итү чаралары турында мәғлүматны Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру	Башкарма комитет	2019-2023	-
	1.2 МСПны үстерү һәм ярдәм итү өлкәсендә үткерелә торган чараларны мәғлүмати тәэмин итү	Башкарма комитет, «Волжская новь» газета редакциясе	2019-2023	-
	1.3 МСП вәкилләренең алдынгы эш тәҗрибәсен тарату, эшмәкәрнең массакүләм мәғлүмат чаралары аша уңай имиджын булдыру	Башкарма комитет, «Волжская новь» газета редакциясе	2019-2023	-

	1.4 үзмәшгуль гражданныр өчен махсус салым режимы турында халыкка мәгълүмат җиткерү	Башкарма комитет, ГБУ «Халыкны эш белән тәэмин итү үзәге»	2019-2023	-
2. Консультация чаралары үткөрү				-
	2.1 «түгәрәк өстәлләр» оештыру, эшкуарларның Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчеләре һәм белгечләре, башка кызыксынган хезмәтләр белән эшлекле очрашулары	Башкарма комитет, ГБУ «Халыкны эш белән тәэмин итү үзәге», салым хезмәте, Пенсия фонды бүлеге, Татарстан Республикасы министрлыклары, ведомстволары	2019-2023	-
	2.2 район халкы һәм эшкуарлары өчен яңа кирәкле хезмәт күрсәтүне өйрәнү, эшмәкәрләргә мондый хезмәт күрсәтүне оештыру тәкъдиме	Башкарма комитет	2019-2023	-
	2.3 юридик мәсьәләләрне, бухгалтерлык исәбе, Салым салу мәсьәләләрен хәл итүдә түләүсез консультация.	Башкарма комитет	2019-2023	-
3. МСП үсеше өчен инфраструктура булдыру				-
	3.1 инвестицион майданчыклар реестрын актуаль хәлдә тоту һәм аны Югары Ослан муниципаль	Башкарма комитет	2019-2023	-

	районының рәсми сайтында урнаштыру			
	3.2 Агросәнәгать мөйданчыгы булдыру	Башкарма комитет, МКУ «ТР Югары Ослан муниципаль районының Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы»	2020	-
	3.3 Белгечләр өчен аренда, ипотека торагын төзү	Башкарма комитет, районның авыл җирлекләре, НО «ГЖФ Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торақ фонды»	2019-2023	-
	3.4 Яр буе Морквашы сәнәгать зонасы территориясеннән зур йөк транспорт чаралары керү һәм чыгу өчен шартлар тудыру	Башкарма комитет	2019	-
	3.5 Авыл хужалыгы ярминкәләрен, күргәзмәләр оештыру	Башкарма комитет, Югары Ослан районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	2019-2023	-
	3.6 Егидерево авылында комплекслы хезмәт күрсәтү блок-модульле пункты төзелеше	Башкарма комитет, Татарстан Республикасы кулланучылар кооперациясен оештыру берлеге	2019	-
	3.7. ОЭЗ «Иннополис» технопаркы резидентлары белән тутыру	ОЭЗ «Иннополис»	2019-2023	-
	3.8. МСП субъектларын муниципаль сатып алуларда катнашуга җәлеп итү	Башкарма комитет	2019-2023	-
	3.9. Социаль эшмәкәрлеккә ярдәм чараларын гамәлгә ашыру	Башкарма комитет, МКУ «ТР Югары Ослан муниципаль районының Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы»	2019-2023	-
4. Кадрлар әзерләүгә һәм яңадан әзерләүгә ярдәм итү				-

	4.1 гамәлдәге белем бирү курслары турында мәғлүмат тарату	Башкарма комитет, ММЧ, МКУ «Мәғариф бүлеге»	2019-2023	-
	4.2 эшқуарларны укыту һәм квалификация күтәру буенча белем бирү программаларында катнашуга жәлеп итү	Башкарма комитет, МКУ «Мәғариф бүлеге»	2019-2023	-
	4.3 яшьләрне эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү. «Эшқуарлык фабрикасы», «Бизнес классы» кебек белем бирү проектлары турында мәғлүматны укучыларга житкерү	Башкарма комитет МКУ «Мәғариф бүлеге», Татарстан Республикасы икътисад Министрлығы	2019-2023	-
	4.4 киңәйтү һөнәрләр спектрын укыту үзәгендә һөнәри әзерлек	МКУ «Мәғариф бүлеге»	2019	-
5. МСП субъектлары инициативаларына ярдәм итү				-
	5.1. МСП үсешенә комачаулаучы административ киртәләргә бетерү	Башкарма комитет	2019-2023	-
	5.2. МСП субъектларына жир кишәрлекләргә, торак булмаган биналар белән тәэмин итүдә, житештерү эшчәнлеген үстерү өчен булышлык күрсәтү	Башкарма комитет, МКУ «ТР Югары Ослан муниципаль районының Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләргә палатасы»	2019-2023	-
	5.3. МСП субъектларын конкурсларда, күргәзмәләрдә, башка	Башкарма комитет, Югары Ослан районы УСХ һәм П	2019-2023	-

	чараларда катнашуга жәлеп итү			
	5.4. Халык сәнгать кәсепчелеген, һөнәрчелек эшчәнлеген, экотуризмны үстерү һәм саклау	Башкарма комитет	2019-2023	-
	5.5. МСП продукциясен алга этәрүдә ярдәм итү	Башкарма комитет, Югары Ослан районы УСХ һәм П	2019-2023	-
	5.6 «Татагрохимсервис» ААҖ предприятиесе тарафыннан чималның яңа ятмаларын үзләштерү максатында Октябрьский авыл җирлеге Генераль планына үзгәрешләр кертү		2019	
6. Оештыру чаралары				-
	6.1 МСП субъектлары эшчәнлеге мониторингы	Башкарма комитет	2019-2023	-
	6.2 Эшқуарлык жәмәгатьчелеге фикерен мониторинглау	Башкарма комитет	2019-2023	-

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районында
2019-2023 елларга кече һәм урта
эшқуарлыкны үстерү программасына

2 кушымта

Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү буенча
максатчан күрсәткечләр

Т.б. №	Максатчан күрсәткечләр	База күрсәткече		вакыт, ел			
		күрсәткеч	Дата	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	6	7	8	9
1	Ел саен РФ субъектларында муниципаль милек исемлегендәге мөлкәт объектлары санының кимендә 10% артуы (берәмлек) ¹	16	31.12.2019	16	17	19	21
1.1. Казна муниципаль милке объектлары							
1.1.1	Жир кишәрлекләре (теләсә кайсы билгеләнештәге)	0	31.12.2019	0	1	1	1
1.1.2	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жир кишәрлекләре	0	31.12.2019	0	1	1	1
1.1.3	Күчемсез милекнең башка объектлары	15	31.12.2019	15	15	17	19
1.1.4	Күчемле милек	1	31.12.2019	1	0	0	0
1.2. Муниципаль унитар предприятиеләргә хужалык алып бару хокукында муниципаль учреждениеләргә оператив идарә итү хокукында беркетелгән мөлкәт							
1.2.1	Күчемсез милек	0	31.12.2019	0	0	0	0
1.2.2	Күчемле милек	0	31.12.2019	0	0	0	0
2.	Исемлектә (процентларда) мөлкәтнең гомуми санына карата аренда шартнамәләре өлеше	0	31.12.2019	10	10	10	10

¹ 1 юлда 3 баганада КУЭ субъектларына программаны раслау елы алдагы ел ахырына кадәр бирү өчен дәүләт яки муниципаль мөлкәт исемлегендәге мөлкәт саны, ө 4 баганада тиешле дата (тәкъдим ителә торган дата – 31.12.2018) күрсәтелә. 5-10 баганаларда киләсе елда эзлекле рәвештә 10% арттыру юлы белән мөлкәт объектларының исәп-хисап саны күрсәтелә.